

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка**

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра дошкільної і початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

інституту педагогіки і психології

Навчально-наукового

Світлана КОНДРАТЮК

28 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**
спеціальність **013 Початкова освіта**
освітня-програма **Початкова освіта**
Мова навчання **українська**

Погоджено науково-методичною
комісією ННПП

28 серпня 2024 р.

Голова _____

Юлія БОНДАРЕНКО, доктор
педагогічних наук, професор

Суми – 2024

Розробник:

Колишкіна Алла Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної і початкової освіти.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри дошкільної і початкової освіти

Протокол № 01 від 28 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри
канд. пед. наук, доцент

Наталія ПАВЛУЩЕНКО

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й			
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
18 год.		6 год.	
Практичні, семінарські			
20 год.		4 год.	
Самостійна робота			
78 год.		108 год.	
Консультації:			
4 год.	2 год.		
Загальна кількість годин – 120	Вид контролю: екзамен		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

1.1. Мета навчальної дисципліни «Загальна педагогіка» забезпечити теоретичну і практичну підготовку здобувачів освіти до виконання функціональних обов'язків вчителя загальноосвітньої школи, вихователя в закладах дошкільної освіти України; навчання здобувачів стратегії практичного використання основних знань з педагогіки, застосування їх на практиці, в конкретній сфері професійної діяльності; вироблення стійкої мотивації до ґрунтовного вивчення педагогіки та здійснення професійної самоосвіти.

2.1. Завдання курсу «Загальна педагогіка»:

– *теоретичні*: формування у здобувачів уявлень про процес навчання і виховання особистості, розвиток психолого-педагогічного мислення, засвоєння здобувачами системи знань, принципів, форм, методів і прийомів освітньої діяльності;

– *практичні*: формування вмінь і навичок організації освітньої роботи, розвиток умінь моделювання педагогічних ситуацій, наближених до умов

закладів освіти, формування досвіду конструювання та проведення освітніх заходів, розвиток потреби самовдосконалення і ознайомлення з технологіями самовиховання; розвиток критичного, креативного мислення, розвиток здібностей до професійної рефлексії та самовдосконалення..

Відповідно до освітньо-професійної програми «Початкова освіта» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта у здобувачів освіти необхідно **сформувати інтегральну, загальні і спеціальні (фахові) компетентності**, а саме:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК 8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-5. Здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

СК-13. Здатність орієнтуватися в культурно-історичних особливостях регіону з подальшим використанням отриманих знань у професійній діяльності.

СК-14. Здатність до самоаналізу, самовдосконалення та підвищення якості професійної діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Загальна педагогіка» є першим етапом опанування основами педагогіки, формування базових понять, уявлень про структуру та зміст педагогіки як науки.

3. Результати навчання за дисципліною

	Програмні результати навчання
ПР-01	Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.
ПР-02	Управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.
ПР-06	Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.
ПР-07	Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.
ПР-08	Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.
ПР-09	Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.
ПР-10	Використовувати в освітній практиці різні прийоми формуального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.
ПР-11	Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.
ПР-12	Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

ПР-13	Організувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проектувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.
ПР-14	Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.
ПР-15	Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.
ПР-16	Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.
ПР-17	Збирати, інтерпретувати та застосовувати культурні надбання регіону в освітньому процесі початкової школи.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	<p>Здобувач освіти: виявляє всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу з курсу «Загальна педагогіка», матеріали передбаченої програми;</p> <ul style="list-style-type: none">– опрацьовує основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою;– проявляє творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу з методики навчання громадянської та історичної освітньої галузі;– засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
82 – 89	<p>Здобувач освіти: виявляє систематичні та глибокі знання навчального матеріалу курсу «Загальна педагогіка» вище середнього рівня;</p> <ul style="list-style-type: none">– демонструє уміння виконувати завдання, передбачені програмою;– опрацьовує літературу, рекомендовану програмою;– володіє традиційними та новими методичними підходами до викладання конкретних тем, наводить приклади за сучасними підходами;– засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
74 – 81	<p>Здобувач освіти: загалом: має добрі знання навчального матеріалу з курсу «Загальна педагогіка»;</p> <ul style="list-style-type: none">– при виконанні передбачених програмою завдань припускає низку помітних помилок;– опрацьовує основну літературу до теми;– демонструє систематичний характер знань з методики навчання громадянської та історичної освітньої галузі;– здатний до самостійного рішення подальшої професійної діяльності.
64 – 73	<p>Здобувач освіти: має знання навчального матеріалу з курсу «Загальна педагогіка» в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності;</p> <ul style="list-style-type: none">– справляється з виконанням завдань, передбачених програмою;– ознайомлюється з основною літературою, рекомендованою програмою;– припускає значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання з методики навчання

	громадянської та історичної освітньої галузі та при виконанні завдань тощо, принципів, які може усунути самостійно.
60 – 63	Здобувач освіти: виявляє знання основного навчального матеріалу з курсу «Загальна педагогіка» в мінімальному обсязі, але необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; – в основному виконує завдання, передбачені програмою; – ознайомлюється з основною літературою, рекомендованою програмою; – припускає помилки у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача
35 – 59	Здобувач освіти: має значні прогалини в знаннях з курсу «Загальна педагогіка»; – допускає принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань.
1 – 34	Здобувач освіти: не має знань зі значної частини навчального матеріалу з курсу «Загальна педагогіка»; – допускає принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; – не спроможний самостійно засвоїти програмовий зміст.

Розподіл балів

Поточний контроль			Контроль самостійної роботи	Сума	Підсумовий (екз.)	Загальна сума
Розділ	Тема					
Розділ 1	Т.1.1	5	5	75	25	100
	Т.1.2	5				
	Т.1.3	10				
Розділ 2	Т.2.1	10	5			
	Т.2.2	10				
Розділ 3	Т.3.1	5	5			
	Т.3.2	10				
	Т.3.3	5				
Разом		60	15			

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 5.3 – теми розділів

Відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка», ухваленого рішенням вченої ради університету (протокол №10 від 27 квітня 2020 р.), затвердженого наказом №178 від 27 квітня 2020 р. при оцінюванні результатів навчання з дисципліни «Загальна педагогіка» можливе перезарахування балів за результатами неформальної та/або інформальної фахової активності студентів (сертифікована участь в конференціях, тренінгах, написання статей, участь в конкурсах студентських робіт, олімпіадах, тощо), що за тематикою, обсягом і змістом відповідають навчальній дисципліні.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, тестування, презентації результатів виконаних завдань, оцінка самостійної роботи здобувачів освіти.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні основи педагогіки.

Тема 1.1. Предмет, об'єкт і завдання сучасної педагогіки. Педагогіка як наука. Основні педагогічні категорії. Система педагогічних наук. Міжпредметні зв'язки педагогіки.

Тема 1.2. Проблеми розвитку особистості та їх значення для виховання. Поняття про особистість, її розвиток та формування. Роль спадковості, середовища й діяльності в розвитку особистості. Виховання, навчання і розвиток особистості.

Тема 1.3. Загальні та вікові закономірності, особливості індивідуального розвитку особистості. Періодизація вікового розвитку особистості. Поняття про кризи вікового розвитку особистості. Особливості розвитку: раннього дитинства; переддошкільного віку; дошкільного віку; молодшого шкільного віку; підлітків; старшокласників.

Розділ 2. Історія педагогіки.

Тема 2.1. Історія зарубіжної педагогічної думки. Антична педагогіка. Особливості освітньо-виховної практики та педагогічної думки в епоху середньовіччя. Школа і педагогічна думка в епоху Відродження. Педагогіка епохи Реформації. Епоха буржуазних революцій та Просвітництва в Європі. Становлення та розвиток класичної європейської педагогіки. Основні теорії європейської освіти нового часу.

Тема 2.2. Історія українського шкільництва та педагогіки. Виховання і навчання у первісних та родових племенах на території України. Культурний та освітній розквіт Київської Русі (період княжої доби). Освіта та розвиток педагогічної думки в епоху культурного відродження України (XVI—XVIII ст.). Українська освіта та педагогіка наприкінці XVIII – на початку XX ст. Уроки XX століття: шлях до національної школи.

Розділ 3. Основи теорії навчання (Дидактика).

Тема 3.1. Сутність процесу навчання. Закономірності й принципи навчання. Види закономірностей навчання. Сутність процесу навчання. Розуміння закономірностей навчання, їх характеристика. Принципи навчання, їх характеристика.

Тема 3.2. Методи навчання та їх класифікація. Поняття методу, прийому та засобу навчання. Класифікація методів навчання. Суть та зміст методів навчання. Вибір методів навчання.

Тема 3.3. Організаційні форми навчання. Урок як основна форма навчання НУШ. Класифікація уроків. Вимоги до сучасного уроку НУШ. Структура уроку (макроструктура; мікроструктура). Особливості організації освітнього процесу в Польщі.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р.		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ												
Тема 1.1. Предмет, об'єкт і завдання сучасної педагогіки.	10	2	2	–	–	6		1	1	–	–	10
Тема 1.2. Проблеми розвитку особистості та їх значення для виховання	11	2	2	–	1	6		1		–	–	10
Тема 1.3. Загальні та вікові закономірності, особливості індивідуального розвитку особистості	18	4	4	–	–	10		1	1	–	1	10
РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ												
Тема 2.1. Історія зарубіжної педагогічної думки	13	2	2	–	1	8		1		–	–	10
Тема 2.2. Історія українського шкільництва та педагогіки	14	2	2	–	–	10		1		–	1	10
РОЗДІЛ 3. ОСНОВИ ТЕОРІЇ НАВЧАННЯ (ДИДАКТИКА)												
Тема 3.1 Сутність процесу навчання. Закономірності й принципи навчання.	16	2	2	–	–	12				–	–	14
Тема 3.2. Методи навчання та їх класифікація.	19	2	4	–	1	12		1		–	–	14
Тема 3.3. Організаційні форми навчання. Урок як основна форма навчання НУШ. Особливості організації освітнього процесу в Польщі.	19	2	2	–	1	14				–	–	20
Усього годин	120	18	20	–	4	78	120	6	4	–	2	108

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	1.1. Предмет, об'єкт і завдання сучасної педагогіки	2	1
2.	1.3. Проблеми розвитку особистості та їх значення для виховання	2	
3.	1.4. Загальні та вікові закономірності, особливості індивідуального розвитку особистості	4	1
4.	2.1. Історія зарубіжної педагогічної думки	2	–
5.	2.2. Історія українського шкільництва та педагогіки	2	1
6.	3.1. Сутність процесу навчання. Закономірності й принципи навчання	2	
7.	3.2. Методи, засоби навчання та їх класифікація	4	
8.	3.3. Організаційні форми навчання. Урок як основна форма навчання НУШ. Класифікація уроків. Вимоги до сучасного уроку НУШ. Структура уроку (макроструктура; мікроструктура). Особливості організації освітнього процесу в Польщі.	2	1
Разом		20	4

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Волкова Н.П. Педагогіка. Київ : Видавничий центр «Академія», 2003. 576 с.
2. Зайченко І.В. Педагогіка. Підручник. Київ, Видавництво Ліра-К. 2016, 608 с. [URL: https://westudents.com.ua/knigi/344-pedagogka-zaychenko-B.html](https://westudents.com.ua/knigi/344-pedagogka-zaychenko-B.html)
3. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. – Київ, 2007. 137 с.
4. Фіцула М.М. Педагогіка. Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. 527 с.
5. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посіб. Київ : Либідь, 2003. 560 с.
6. Ярошинська О.О. Загальні основи педагогіки. Навчально-методичний посібник. Умань: РВЦ «Софія». 2008. 152 с.

Додаткові:

1. Антонова О.Є. Базові знання з педагогіки: становлення, розвиток, технологія формування: Монографія: Вид. 2-ге, допов Житомир: Житомир. держ. ун-т, 2004. 276 с.
2. Алексюк А. М. Загальні методи навчання. Київ : Освіта, 1997. 264 с
3. Бондарчук О. Л, Бондарчук Л. І. Основи психологи та педагогіки : *Курс лекцій*. Київ : МАУП, 2009. 163 с.
4. Бут Тоні. Індекс інклюзії : розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл : навчальний посіб. Київ : Плеяди, 2015. 190 с.
5. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія. Київ : Вища шк., 1995. 237 с.
7. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 373 с.
8. Закон України «Про освіту». (2017). № 2145-VIII, 05.09. 2017 р.
Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/185-16>.
9. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ : 1989. 253 с.
10. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>
11. Кузьмінський А.І. , Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. Київ : Знання, 2007. 447 с.
12. Енциклопедія освіти. Упор. Бех І. Д., Бібік Н. М., Биков В. Ю. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 140 с.